

Французскі парламент ухваліў законапраект, які змяшчае шэраг мер па абмежаванні аднаразовай, масавай і недарагой моды — катэгорыі звышхуткай фэшн-індустрыі. У прыватнасці, прадугледжваецца паступовае павелічэнне штрафаў да 10 еўра за адзінку адзення да 2030 года і забарона на рэкламу такой прадукцыі, паведамляе Euronews. Каб вызначыць, што ўяўляе сабой «хуткая мода» (fast fashion), Францыя будзе выкарыстоўваць такія крытэрыі,

Танна і небяспечна

Маштаб праблемы на-самрэч беспрэцэдэнтны: паводле звестак Французскага агенцтва па ахове навакольнага асяроддзя і рэцыйнальнам выкарыстанні энергіі (ADEME), штогод у свеце прадаецца больш чым 100 мільярдаў прадметаў адзення. Толькі ў Францыі за дзесяць гадоў колькасць такіх тавараў, якія ўсё час прадаюцца, павялічылася на мільярд, дасягнуўшы 3,3 мільярда вырабаў, або больш за 48 прадметаў на душу насельніцтва, адзначае экалагічная арганізацыя Refashion.

Паводле даных Праграмы ААН па навакольным асяроддзі (UNEP), тэкстыльная і швейная прамысловасць ва ўсім свеце адказная прыкладна за 10 працэнтаў выкідаў парніковых газаў — больш, чым авія- і марскі транспарт. Яна таксама спрыяе забруджванню вады, 20 працэнтаў якога прыпадае на афарбоўванне і апрацоўку тэкстылю, а таксама на мікрапластык, што выдзяляецца сінтэтычнымі матэрыяламі пры мыцці.

У перыяд з 2000-га да 2014 года аб'ёмы сусветнай вытворчасці адзення падвоіліся, спажываючы пачалі купляць на 60 працэнтаў больш адзення і насіць яго ў два разы менш, чым раней. Сёння тры пятах усяго адзення ў свеце апынаецца на звалках або ў смеццезаводах на працягу года пасля яго вытворчасці. Гэта азначае, што кожную секунду выкідаецца або спальваецца груза-вік з адзеннем, якое было ў карыстанні.

Глобальныя модныя тэндэнцыі змяняюцца ўсё хутчэй і хутчэй, што патрабуе ад швейнай прамысловасці вырабляць больш адзення і па больш нізкіх цэнах. Паводле даных дабрачыннай арганізацыі па ўтылізацыі адзення TRAIID, цяпер людзі ў сярэднім апранаюць адзенне ўсяго 10 разоў, перш чым яго выкінуць. «Хуткая мода» — гэта масавы выраб таннай, някаснай вопраткі. З-за максімальна паскоранага тэмпу вытворчасці адзенне, як правіла, не праходзіць дбайную праверку на трываласць перад продажам, а для зніжэння затрат для вырабу выкарыстоўваюцца танныя сінтэтычныя тканіны.

Каб заахваціць спажываючых працягваць купляць рэчы з новых калекцый, рытэйлеры адзення прапануюць пакупнікам здаваць старыя рэчы, каб перапрадаць ці перапрацаваць іх, тым самым скараціўшы колькасць «модных» адходаў. Але праблема заключаецца ў тым, што 70 працэнтаў ношаных рэчаў — гэта адзенне з поліэстру, нейлону і іншых сінтэтычных матэрыялаў, якія не падаюцца перапрацоўцы. Таму большасць з гэтых рэчаў насамрэч асядае на звалках у

бедных краінах, забруджваючы навакольнае асяроддзе.

Фонд Change Markets Foundation правёў незалежнае расследаванне, адсачыўшы ў рамках схем вяртання «жыццёвы шлях» 21 рэчы дзесяці модных брэндаў, якія былі ахвяраваны вядомым рознічным пастаўшчыкам моднага адзення. З гэтай мэтай да прадметаў загадзя, перад перадачай іх у еўрапейскія крамы, былі прымацаваны пазнакі AirTags. Важна адзначыць, што ўсе ахвяраваныя рэчы былі ў выдатным стане.

як аб'ём адзення і хуткасць ратацыі новых калекцый. Дакладныя нормы будуць апублікаваны ва ўказе, калі закон уступіць у сілу. Высокі абарот танных модных рэчаў «уплывае на пакупніцкія звычкі спажываючых, ствараючы імпульс да пакупак і пастаянну патрэбу ў абнаўленні», папярэджвае законапраект. Усё гэта цягне за сабой негатывныя экалагічныя, сацыяльныя і эканамічныя наступствы. Чым жа пагражае «паскарэнне» сусветнай фэшн-індустрыі?

ніцу толькі таму, што яна не падыходзіла ім па памеры ці проста... надакучыла.

Звалка бачная з космасу

Пустыня Атакама, размешчаная на поўначы Чылі, распасціраецца ад Ціхага акіяна да Анд. Гэта самая сухая пустыня на Зямлі, і яна настолькі падобная на паверхню Марса, што НАСА тэсціравала там планетаходы. Цяпер Атакама дабілася не менш дзіўнага прызнання: яна стала адной з хуткарослых сусветных звалак выкі-

сартавання сусветных тэкстыльных адходаў. Адзенне, якое не трапіла ў рукі імпарцёраў, пераходзіць да вадзіцеляў грузавікоў, якія перапраўляюць яго на некалькі міль далей на ўскраіну Альта-Аспіцыя, дзе яно праходзіць яшчэ адзін цыкл сартавання і перапродажу ў невялікіх крамах, на вулічных рынках або ў большых магазінах. Ла-Кебрадзілья — адзін з найбуйнейшых рынкаў пад адкрытым небам у Чылі, там бурны гандаль панашаным адзеннем ідзе ў больш чым сямі тысячых кі-

лююць ужыванымі рэчамі і аддаюць выручку на дабрачынныя мэты, атрымліваюць тоны тэкстыльнай прадукцыі з Вялікабрытаніі, ЗША і Кітая ў якасці гуманітарнай дапамогі. А потым яе прадаюць іншым экспарцёрам, якія працягваюць ланцужок. Яны, у сваю чаргу, збываюць адзенне прадаўцам на мясцовых рынках.

На рынку Кантаманта ў Акры ёсць тысячы кіёскаў, у якіх менш чым за долар прадаюцца рэчы недарагіх брэндаў. Тут за цэнтры можна купіць тавары ад H&M, Primark, New Look. На многіх артыкулах да гэтага часу вісяць ярлыкі дабрачынных магазінаў. Прадаць такую вялікую колькасць немагчыма. Паводле ацэнак фонду Or Foundation, каля 40 працэнтаў адзення з рынку Кантаманта адпраўляецца на звалку.

Частку з яго ўтылізуюць прадпрыемствы па перапрацоўцы адходаў, частку — спальваюць, выкідваючы ў паветра забруджванні ад сінтэтычных тканін. Астатняе выкідаецца на беспэракантраваныя звалкі. У адну з такіх ператварыўся населены пункт Олд Фадама, размешчаны ўсяго за некалькі кіламетраў ад рынку. Там пражывае каля 80 тысяч чалавек. Многія дамы пабудаваны прама па-над смеццем, сярод яго пасецца жывёла. Непадальк знаходзіцца лагуна Корле, якая вядзе да акіяна. Па горах тэкстыльнага смецця можна меркаваць аб наступствах «хуткай моды». З лагуны адходы вымываюцца ў моры. Пляжы па ўсёй краіне пакрыты кучамі выкінутага адзення і абутку.

Der Spiegel піша, спасылаючыся на вынікі даследавання еўрапейскага агенцтва ЕЕА, што за апошнія два дзесяцігоддзі ўзраслі аб'ёмы старога тэкстылю, які экспартуецца з краін ЕС у Афрыку. Фактычна старое адзенне з Еўропы становіцца афрыканскім смеццем. У Кенію, напрыклад, паступаюць 12 мільёнаў тэкстыльных рэчаў у год толькі з Вялікабрытаніі. Як высветлілі даследчыкі з арганізацыі Clean Up Kenya і Wildlight на замову фонду Changing Markets, сярод асноўных пастаўшчыкоў такіх адходаў была не толькі Вялікабрытанія, але яшчэ і Германія, і Польшча. Колькасць ужыванага адзення, якое паступае ў Кенію з глабальных крыніц, складае 17 прадметаў у год на кожнага кенійца (насельніцтва краіны складае звыш 53 мільёнаў чалавек). Як паведамляе Changing Markets, у 2021 годзе ў Кенію з усяго свету было адпраўлена больш чым 900 мільёнаў тэкстыльных рэчаў.

Тым часам стала вядома, што кошт гігантаў «хуткай моды» H&M і Zara ўпаў з моманту выхаду папярэдняга рэйтынга на 26 і 15 працэнтаў адпаведна. Як лічаць эксперты, паслабленне іх пазіцыяў звязана з непразрыстай палітыкай у пытаннях экалогіі. Так, было ўстаноўлена, што серыя адзення Conscious Collection ад H&M, якая пазіцыянуецца як экалагічная і створаная з выкарыстаннем перапрацаваных адходаў, насамрэч змяшчае яшчэ больш сінтэтычных матэрыялаў, чым тавары з традыцыйных калекцый брэнда.

Захар БУРАК.

ЗРОБИМ ГЭТА ПА-ХУТКАМУ

Чым пагражае «паскарэнне» сусветнай фэшн-індустрыі?

няглядзячы на абяцанні рытэйлераў забяспечыць рэчам «другое жыццё», тры чвэрці прадметаў (16 з 21) былі або знішчаны, або пакінуты на складах, або вывезены ў Афрыку, дзе больш чым палову былога ва ўжыванні адзення здрабнілі для іншых мэт або проста выкінулі. Толькі пяць прадметаў — прыкладна чвэрць з першапачатковых 21-го — былі паўторна выкарыстаны ў Еўропе або патрапілі ў крамы сэканд-хэнду.

Паводле ацэнак Фонду Элен Макартур, толькі два працэнты моднага адзення, якое вырабляецца кожны год, перапрацоўваецца ў новае. Збольшага гэта звязана з адсутнасцю магчымасцяў па перапрацоўцы тэкстылю, як тэкстыльных сумесі і клей (выкарыстоўваюцца ў абутку і аксесуарах). Паводле даных Фонду Элен Макартур, 30 працэнтаў новага адзення, якое вырабляецца штогод, ніколі не апрацаецца. І, мяркуючы па ўсім, праблема не толькі ў яго якасці. Французскія сацыялагі правялі даследаванне, якое высветліла адметныя тэндэнцыі заходняга спажывання. Пераважана большасць рэспандэнтаў (56 %) адправілі рэч у смет-

нутага недарагога адзення дзякуючы яго хуткай масавай вытворчасці. Гэтая з'ява стварыла так шмат адходаў, што ААН называе яго «экалагічнай і сацыяльнай надзвычайнай сітуацыяй» для планеты, расказвае часопіс National Geographic. Звалка разраслася настолькі, што добра бачная з космасу.

У Чылі знаходзіцца адзін з найбуйнейшых бясплошлінных партоў Паўднёвай Амерыкі, ён размешчаны ў прыбярэжным горадзе Ікіке. Мільёны тон адзення штогод прыбываюць з Еўропы, Азіі і Амерыкі. Паводле звестак чылійскай мытнай статыстыкі, летась яго было адгружана 44 мільёны тон. У свой час Чылі стала адным з найбуйнейшых у свеце імпарцёраў патрыманага адзення, і Ікіке змяніўся. Па меры таго як расла «хуткая мода», рос і імпорт. Цяпер у зоне бясплошліннага гандлю працуе каля дзвюх тысяч розных прадпрыемстваў, з іх 57 працэнтаў — замежныя. Намаляваныя ўручную лагатыпы брэндаў упрыгожваюць высокія дзвярныя праёмы складоў, а штабелі патрыманых аўтамабіляў (яшчэ адзін буйны імпорт) узвышаюцца над вузкімі вулачкамі.

Свабодная зона таксама ператварылася ў склад для

ёскаў. Тое, што не прадаецца на рынку, прызначана для пустыні. Касмічная па памежах гара адзежы ляжыць побач з чылійскім портам Ікіке, прыкладна ў мілі ад некаторых найбяднейшых раёнаў горада. Звалка часам прыцягвае мігрантаў і мясцовых жанчын, якія шукаюць на ёй рэчы, што можна апрануць ці прадаць.

Транзіт смецця

Праблемы па ўтылізацыі ўзнікаюць таксама ў Паўднёвай Азіі і Афрыцы, дзе краіны, якія атрымліваюць грузы з выкарыстаным адзеннем, не могуць справіцца з яе колькасцю. Звалка на ўскраіне Акры, сталіцы Ганы, якая складаецца на 60 працэнтаў з адзення і ўзвышаецца на 20 метраў, атрымала міжнародную вядомасць як сімвал экалагічнага крызісу. Штотыдзень у гэтую афрыканскую краіну ўвозіцца 15 мільёнаў адзінак былога ва ўжыванні адзення. Мясцовыя жыхары называюць яе obroni wawu, што перакладаецца як «адзенне мёртвага белага чалавека».

Гана з'яўляецца адным з найбуйнейшых у свеце імпарцёрам рэчаў сэканд-хэнду. Так званыя charity shops, ці крамы, якія ганд-